

AFP i privat sektor - hva nå?

Knut Røed

*Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk
forskning*

Ragnar Frisch Centre for Economic Research

www.frisch.uio.no

Reformen har virket som forventet

- Vesentlig styrking av arbeidstilbudet.
 - Mindre samfunnsøkonomisk ulønnsom uttrekning fra arbeidslivet
- Men (fortsatt) noen underlige (og uønskede) terskeeffekter
 - Jobb-bytter
 - Tap av arbeid (like) før 62 år
- Fordelingspolitisk slagside
 - Noe overvelting til uføretrygd

Kostbar?

- Ny AFP noe dyrere enn gammel AFP ettersom den dekker alle (ingen avkortning)
 - Reformen ble «smurt» med ca. 180.000 per sysselsatt (42 %) for kohorter omfattet av kompensasjonstillegget (Hernæs et al. 2016).
- Arbeidstilbudsresponsen ga opphav til økte skatteinntekter
 - Ca. 190.000 mer i skatt for hele AFP-perioden – altså *mer* enn kostnadsøkningen!

Fordelingshensyn

- Før: Fordelingshensyn ivaretatt ved subsidiering av tidlig avgang (særaldersgrenser, AFP)
 - «sliterne» trenger å gå av tidlig
- Nå: Fordelingshensyn i liten grad ivaretatt av AFP
 - Ny ordning 200.000 kroner dårligere for dem som slutter å jobbe ved 62 års alder.

Reformens “vinnere” og “tapere”

- **Sikre vinnere:** De som uansett vil jobbe og som lever lenge
- **Sikre tapere:** De som uansett vil gå av og som lever kort
- Høy korrelasjon mellom mulighet/lyst til å jobbe lenge og forventet levealder

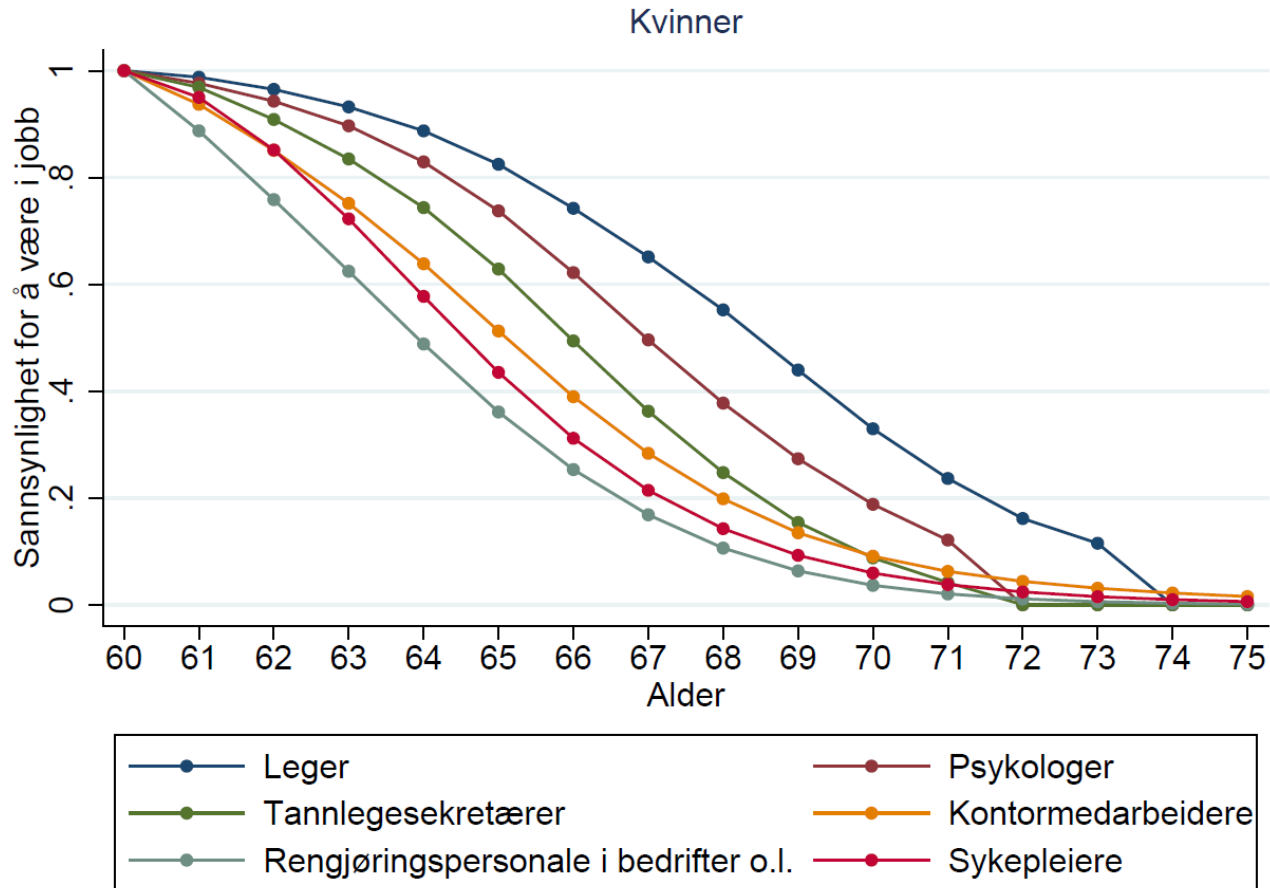
Andel med privat AFP med avgang ved alder 62 *etter reformen* etter yrke

Andelen med rett til privat AFP som går av ved alder 62

Stor variasjon i avgangsmønster (og levealder) etter yrke

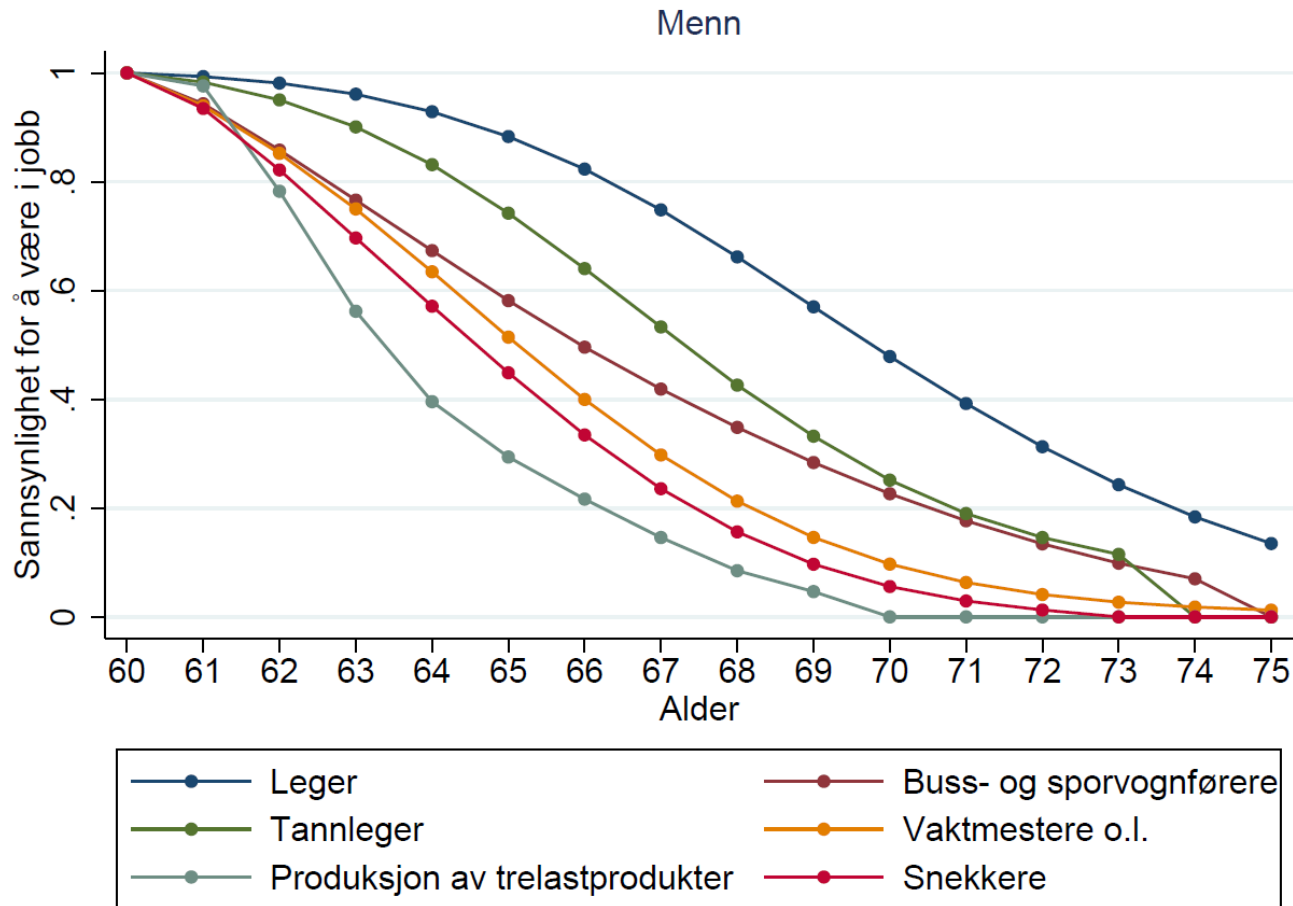
Avgangsprøfiler etter yrke ved alder 60

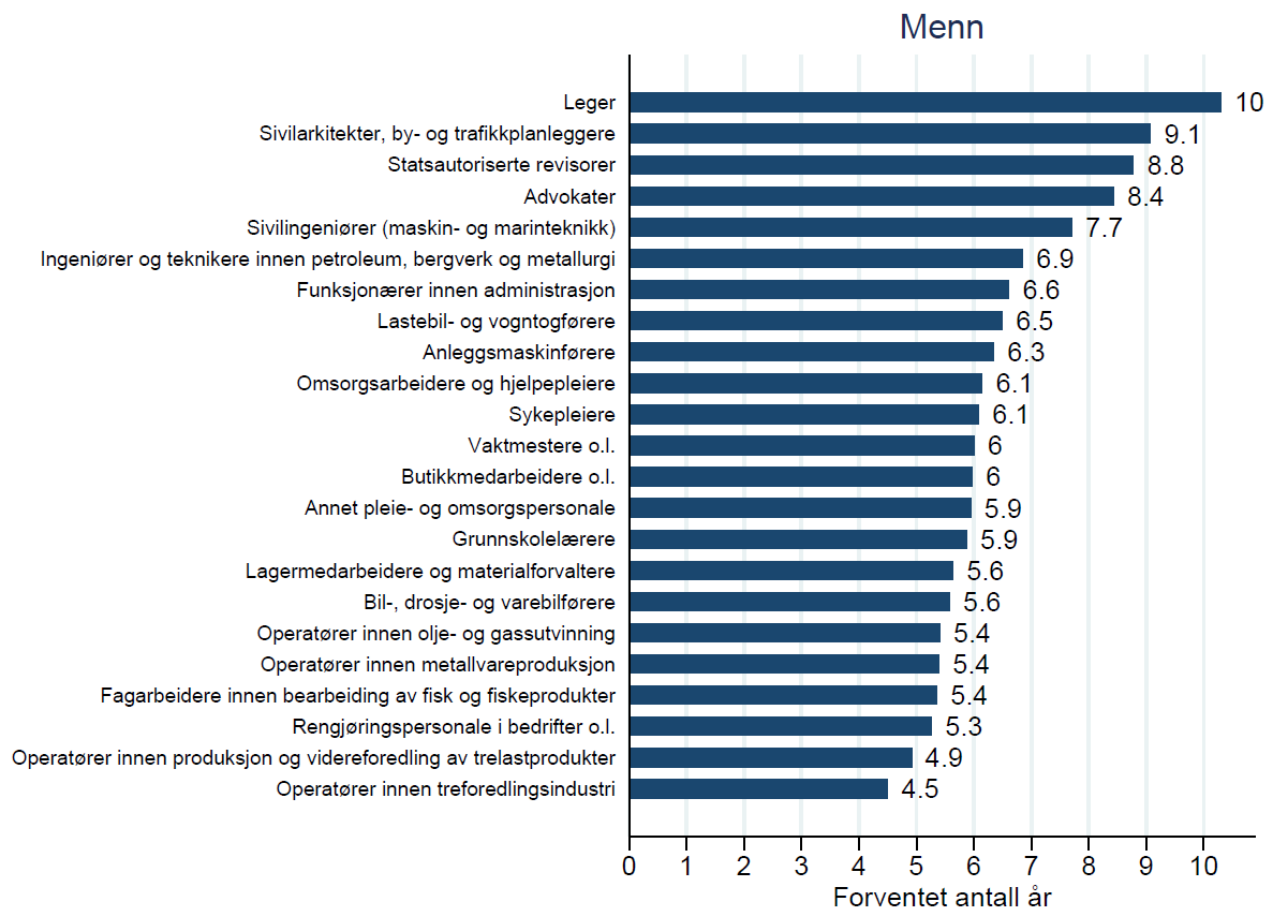
Forventet gjenværende tid i arbeidslivet Etter yrke ved alder 60

Avgangsprøfiler etter yrke ved alder 60

Forventet gjenværende tid i arbeidslivet Etter yrke ved alder 60

Kan AFP designes slik at den **både** gir riktige insentiver **og** favoriserer «sliterne» i arbeidslivet?

- Ja!
To mulige strategier:
- Slå sammen AFP med (innskuddsbaserte) tjenestepensjoner eller med folketrygden, og utform den som jobb/yrkes-spesifikke «ekstrainnskudd»
 - Vil også løse problemene med mobilitet, jobbtap, og overveltingen til uføretrygd
- Dropp livsvarigheten til fordel for en tidsbegrenset ytelse

Benytt anledningen til å få til én felles ordning for privat og offentlig sektor

- I offentlig sektor bør særaldersgrenser konverteres til yrkesspesifikke ekstrainnskudd.

Praktisk ugjennomførbart?

- Ikke vanskelig å finne data for gjennomsnittlig avgang fra ulike yrker
- Pensjonsformuen kan da få et tillegg for hvert år man står i et «belastende» yrke
- Poenget med en *avtalefestet* ordning må jo være å ivareta hensyn som ikke ivaretas av andre ordninger, og som partene har særlig innsikt og interesser i